

Van al het jouwe afscheid nemen

Voorganger: Ds. Heleen Weimar
Regenboogkerk Hilversum

Schriftlezing Oude Testament: Deuteronomium 30: 15-20

Schriftlezing Evangelie: Lucas 14: 25-33

Overweging

Gemeente van Jezus Christus,

Het evangeliegedeelte van vanmorgen past heel treffend bij de overgang van het ene jaarthema naar het andere. Vandaag is de laatste dienst in het kader van het jaarthema *Pelgrimeren voor gerechtigheid en vrede*. Volgende week, op de Regenboogzondag, beginnen we met een nieuw jaarthema, dat luidt: *Rondom Jezus*.

De evangelielezing gaat over mensen die aan het pelgrimeren zijn. Ze trekken met Jezus mee. Bevinden ze zich min of meer toevallig en vrijblijvend in het reisgezelschap van Jezus, of hebben ze zich doelbewust rondom Jezus geschaard? Gaan ze voor een poosje met hem mee of willen ze de weg van Jezus blijven volgen en hebben ze de bestemming voor ogen die hij voor ogen heeft?

Jezus richt zich tot de reisgenoten die hem omringen en zegt: 'Als iemand tot mij komt en niet zijn vader, moeder, vrouw, kinderen, broers, zussen, ja zelfs ook zijn eigen lijf-en-leven haat, kan hij geen leerling van mij zijn.' In de Nieuwe Bijbelvertaling, die wij lezen, is deze uitspraak iets afgezwakt. Volgens deze vertaling zegt Jezus: 'Wie mij volgt, maar niet breekt met zijn vader en moeder en vrouw en kinderen en broers en zusters, ja zelfs met zijn eigen leven, kan niet mijn leerling zijn.' Maar in de Griekse grondtekst gaat het toch echt over haten, het werkwoord *μισέω*, waar bijvoorbeeld ons woord misantroop (mensenhater) vandaan komt.

Wat schokkend, wat afschuwelijk, dat je om volgeling van Jezus te kunnen zijn, je familie en ook jezelf zou moeten haten! Dat kan toch niet waar zijn?! Dat is toch in strijd met de meest fundamentele waarden in de Bijbel! Denk aan 'je naaste liefhebben als jezelf'. Denk aan het vijfde gebod: 'Heb eerbied voor je vader en je moeder'. Daar leefde Jezus zelf toch ook naar en droeg dat toch zelf ook uit?! Waarom zegt Jezus dit?

Er staat inderdaad keihard 'haten', maar dat is bij wijze van spreken. Er wordt niet bedoeld, dat wie Jezus' leerling wil zijn, haatgevoelens zou moeten koesteren jegens zijn of haar familie en jegens zichzelf. Het gaat hier om een retorisch stijlmiddel, een hyperbool. Dat is een overdrijvende en vergrotende uitdrukking, die door Jezus' wordt gebezigd om het maken van een keuze scherp aan te zetten. Als je moet kiezen tussen twee dingen, dan heb je datgene wat je kiest lief, en wat je niet kiest, dat haat je (bij wijze van spreken dus).

Dat haalt de scherpe kanten van de uitspraak af, maar maakt het er toch niet zoveel makkelijker op. Want er zal uiteindelijk dus gekozen moeten worden. Kiezen voor Jezus betekent je familie achterlaten.

Ik moet denken aan kloosterlingen, die de band met hun familie zo goed als verbroken en de mogelijkheid van een nieuw te stichten gezin afsneden, wanneer zij in hun orde intraden.

Nikola Sarić, Gleichnisse Jesu

Ik moet denken aan missionarissen en zendelingen die in verre oorden hun familie jaren en jaren niet meer zagen en er niet voor hen konden zijn. Ik moet denken aan verzetsstrijders en andere helden en heldinnen, soldaten op vredesmissie, die hun leven gaven voor een goede zaak, maar hun ouders, geliefden en kinderen daarmee hebben verlaten.

Zijn mensen zoals zij de enige echte leerlingen van Jezus? Mogen alleen zulke volgelingen zich leerling van Jezus noemen?

Wat kan helpen, bij deze vraag, is de gelijkenis van de verontschuldigen, die aan onze tekst voorafgaat (Lucas 14: 16-24).

¹⁶Iemand wilde een groot feestmaal geven en nodigde tal van gasten uit. ¹⁷Toen het tijd was voor het feestmaal, stuurde hij zijn dienaar naar de genodigden om tegen hen te zeggen: "Kom, want alles is klaar." ¹⁸Maar een voor een begonnen ze zich te verontschuldigen. De eerste zei: "Ik heb net een akker gekocht, die ik beslist moet gaan bekijken. Tot mijn spijt kan ik de uitnodiging niet aannemen." ¹⁹En een ander zei: "Ik heb vijf span ossen gekocht en ik ga ze keuren; tot mijn spijt kan ik de uitnodiging niet aannemen." ²⁰Weer een ander zei: "Ik ben pas getrouwd en daarom kan ik niet komen." ²¹Toen de dienaar teruggekomen was, bracht hij zijn heer verslag uit. De heer des huizes ontstak in woede en zei tegen zijn dienaar: "Ga vlug de stad in en breng uit de straten en stegen de armen en kreupelen en blinden en verlamden hierheen."

De hedendaagse Servische iconenschilder Nikola Sarić verbeeldde zijn interpretatie van deze gelijkenis. We zien linksboven degenen die de uitnodiging afwijzen, hun handen verontschuldigen geheven, hun gezichten afgewend. Zij kiezen voor hun gezin, hun bezit, hun werk.

Daaronder degenen die wel de uitnodiging aannemen: een arme man, blootsvoets, in gescheurde kleren. Daarnaast een prostitué, schaars gekleed. Daarnaast iemand met piercings en tatoeages – tot wat voor categorie behoort hij? - en daarnaast weer iemand uit het rijtje kreupelen en lammen.

Degene die het feest geeft is Christus zelf. Dat zien we aan het Christogram, de eerste en de laatste letter van Iesos aan de linkerkant, de eerste en de laatste letter van Christos aan de rechterkant.

Wat de gelijkenis voor het begrip van onze tekst over haten heel duidelijk maakt, is dat het bij het kiezen om een feest gaat, iets heerlijk en prachtigs, het feest van het koninkrijk van God, waar vrede heerst, waar er genoeg is voor iedereen, waar mensen tot hun recht komen en waar God is alles in allen. Wanneer je daarvoor wordt uitgenodigd, dan is het toch doodzonde, dat je zo vast zit aan je familie, of dat je zo in beslag wordt genomen door je bezit, of dat je zo opgaat in je werk, dat je niet op de uitnodiging in kunt gaan.

Wanneer liefde voor je familie, of voor je werk, of je bezit of je passie je vastzet, je tegenhoudt, je ervan weerhoudt om in het spoor van Jezus de zoektocht te ondernemen naar Gods nieuwe wereld van vrede en recht, dan moet je je gaan bezinnen op je prioriteiten.

Soms komt het erop aan. Soms moet er gekozen worden. En voor zulke keuzes moet je echt even gaan zitten.

Zelf ben ik iemand die houd van gaandeweg leren: ik begin ergens aan omdat iets me aanspreekt, omdat ik ergens in geloof, en onderweg merk ik dan wel wat ik daarvoor nodig heb. Ik houd ervan om gaandeweg te leren, van mijn fouten te mogen leren en te leren van mijn reisgenoten.

Maar met zijn gelijkenissen van de architect die een toren wil bouwen en van de koning die ten strijde wil trekken, zegt Jezus dat het nodig kan zijn om je eerst goed te realiseren waar je aan begint, dat het belangrijk is om daar eerst goed voor te gaan zitten. Zowel de koning als de architect berekenen of ze wel voldoende vermogen hebben om hun onderneming te realiseren.

Het paradoxale van deze voorbeelden is, dat het bij het volgen van Jezus gaat om het vermogen om géén vermogen te hebben of te vergaren, het vermogen om juist los te laten, ergens afstand van te doen, afscheid te nemen als het moet.

Kun je zo leven, kun je zo door het leven gaan, dat je niet vastgehouden wordt door wat je hebt, dat je niet tegengehouden wordt door wat van jou is, wat bij je hoort. Dan kun je denken aan relaties, of aan bezit, aan bezigheden, of aan rollen, aan zelfbeelden of hartstochten. Kun je daar afscheid van nemen, wil je dat, als het je weerhoudt om Jezus te volgen? Kan ik mijn rol van goede dochter wat minder krampachtig spelen? Kan ik in mijn werk minder streven naar perfectie? Kan ik gastvrij zijn, ruimte maken voor anderen dan mijn eigen mensen? Kan ik tijd overhouden om op Gods uitnodigingen in te gaan? Durf ik zekerheden los te laten? Kan mijn vermogen bestaan uit vertrouwen?

Nog steeds denk ik: dat alles hoop ik gaandeweg te kunnen leren. En ik geloof ook dat wij de gelegenheid krijgen van de goede God om dat alles onderweg te kunnen oefenen en om te leren van elkaar. We mogen onszelf echt wel leerlingen van Jezus noemen, ook al maken we nog niet altijd de juiste keuzes.

Maar dat Jezus zo nadrukkelijk spreekt van: eerst gaan zitten om je te realiseren waar je aan begint, en dat hij in overtrokken zin het woord haten in de mond neemt, zegt wel hoe cruciaal het leerdoel is, dat hij ons voor ogen stelt.

Soms komt het erop aan. Soms moet er werkelijk gekozen worden. Soms mis je echt het feest als je maar steeds je verontschuldigen klaar hebt. Dan is het goed dat je daarop bent voorbereid, dat je er al eens serieus voor bent gaan zitten.

Ik eindig met het lied dat we zongen na de lezing uit Deuteronomium (Lied 843), omdat het zo treffend weergeeft waar het bij het kiezen om gaat.

Wat te kiezen, leven, dood,
afgod geld, genadebrood?
Alles houden wat ik heb,
of mij geven, gaandeweg?

Wat mij vasthoudt, wat mij heeft,
wat mij werft en wat mij leeft,
is het vele, geld en goed,
aarden schatten, overvloed.

Die mij vasthoudt, weegt en wikt,
die mij voedt en mij verkwikt,
is de Ene, goed is God,
hemelschat, genadebod,

Wat te kiezen, leven, dood,
afgod geld, genadebrood?
Alles houden wat ik heb,
of Hem volgen op zijn weg.

Andries Goovaart.

Amen